

Pòrtic

L'acompliment del programa del curs 1986-1987 de la SOCIETAT CATALANA DE GEOGRAFIA (la geografia catalana i els corrents actuals de la geografia) i la realització de les noves activitats que hi han estat incorporades han estat unes experiències interessants i profitoses. La trobada amb científics procedents d'horitzons geogràfics i ideològics tan diversos, les disputacions que amb ells s'han tingut i els projectes que s'hi han establert, l'assistència nombrosa que ha estat present als debats, han conferit a aquest curs una vàlua rellevant. La geografia hi ha aparegut amb la seva complexitat característica, dedicada a l'anàlisi de totes les relacions existents entre els conjunts diversos que componen la realitat del camp de les activitats socials humanes. Segurament, però, hi ha destacat l'estudi de la manera com es pot influir en l'evolució social des del camp de la geografia, que és, al cap i a la fi, la funció més elevada del geògraf. Per això, durant aquest curs també s'ha prestat una atenció especial a la reflexió sobre els mètodes i sobre els fonaments de les teories científiques, reflexió que ha estat entesa no solament com una adquisició purament filosòfica, tot i que l'escatiment del seu perquè ha permès apropar-se als seus principis, sinó estretament lligada a la realitat tangible on es debaten els grans problemes. Reflexió sobre el mètode i sobre els fonaments, que s'ha mantingut sempre lligada a l'estudi de problemes específics i que, algunes vegades, ha exigit l'apropament a actituds i a decisions polítiques, perquè «ocupar-se de problemes vol dir estar presents als grans debats vius i prendre-hi partit».

Les opcions de Brunet en el camp de la nova geografia regional, les de Murcia Navarro amb la seva anàlisi de la planificació territorial, les de Dematteis al llarg dels seus plantejaments sobre l'espai físic i la geografia humana, les de Koffman quan aprofundia en l'estructura del grup social, les que anaven implícites en l'anàlisi dels mecanismes oficials de les inversions que Antoni Montserrat sotmeté a dissecció, o les del Grup del Centre d'Estudis Demogràfics, o les del grup magiar que aportava nous enfocaments a l'estudi del planejament territorial i urbà, o les de Celant, de Lévy, de Larrosa o de Bosque, o les que es desprenien dels estudis de Garcia Ramon i de Garcia Ballesteros, totes eren opcions i crítiques aclaridores que permeten conferir més racionalitat a la representació de la vida, tant la de l'individu com a la del grup social.

També ha estat possible, durant aquest curs, de mantenir relacions amb alguns dels organismes i de les institucions del país, amb els quals s'han pogut tractar, en reunions de

treball mantingudes en ocasió de l'estada a Barcelona dels professors invitats o en sortides d'estudi i seminaris efectuats durant el col·loqui amb els professors hongaresos, qüestions d'interès cabdal: la Direcció General de Política Territorial de la Generalitat de Catalunya, la Comissió Interdepartamental de Recerca i Innovació Tecnològica, l'Ajuntament de Barcelona, la Corporació Metropolitana, els Departaments de geografia de les universitats de Barcelona, la Direcció del Museu de Falset, etc.

Tot això ha permès d'incrementar el volum de la presència de la SOCIETAT CATALANA DE GEOGRAFIA en els grans debats que avui hi ha oberts a Catalunya i a tota la comunitat científica i ha ajudat a aprofundir la discussió que, a poc a poc, es va desenvolupant entre nosaltres sobre el paper de la geografia i dels geògrafs en el món actual. És una discussió que des dels seus moments inicials es demana des de la nostra revista «Treballs de la Societat Catalana de Geografia» i que ja compta amb aportacions ben interessants i amb la participació i la crítica cada vegada més plena i estimulant de cercles ben grans de geògrafs joves i estudiants atrets, potser, per l'aire d'aquesta nova Societat Catalana de Geografia on res no és inert, on tot vol ésser sotmès, en canvi, a l'anàlisi i a la reflexió, on es plantegen els problemes i s'estudien els moviments i les contradiccions que existeixen, sense la rigidesa de respostes presumides certes prèviament. En afirmar-ho, hom és conscient que l'aportació feta pels antics geògrafs és molt notable i meritòria perquè, mantenint la tradicional pretensió de racionalitat del pensament científic del segle dinovè, hagueren de bastir una ciència amb pocs antecedents erudits i en unes circumstàncies especialment dificultoses. Però ho feren, i cada dia anà augmentant el rigor de la seva anàlisi i la seriositat del seu treball que saberen, al mateix temps, mantenir prop de les necessitats col·lectives del poble.

És aquest el camí que s'ha emprès amb la revista «Treballs de la Societat Catalana de Geografia».

És aquest el camí que s'ha intentat seguir amb els cursos, amb els seminaris i amb els col·loquis que es van succeint: fugint sempre dels encarcaments apriorístics i procurant fer-se oient de totes les veus múltiples que estan emergint.

Avui, en el moment concret de la història de Catalunya que s'està vivint, en un moment apassionant en què totes les energies —i això hauria d'ésser especialment cert en el camp de la ciència— s'han de posar al servei de la reconstrucció nacional i de l'elaboració d'una societat nova, s'assisteix a la regulació global de la realitat, a l'intent de creació de la «cohesió social» a nivell d'Estat o d'institucions, de la qual ja parlava N. Poulantzas, que, en el cas de Catalunya vol dir la «cohesió social» i institucional a l'interior de l'«autonomia». Això comporta i implica el compromís de cadascú i no permet de deslligar la geografia, quan estudia i analitza el territori, de l'estudi i de l'anàlisi dels fets polítics entesos en un sentit ampli que abraça no solament l'estudi i l'anàlisi de les institucions supremes i de la relació que hi tenen els ciutadans, que és la qüestió bàsica del poder, sinó que comporta l'estudi i l'anàlisi de totes les altres instàncies que ajuden a conformar la societat, com la família, el sistema sanitari i l'educatiu, l'empresa privada i la seva actuació, les institucions dedicades a les informacions, l'estructura del transport i altres mitjans de comunicació..., i de les relacions que totes aquestes instàncies tenen entre sí, relacions que constitueixen les xarxes que determinen el cos social i omplen de contingut l'espai. I quan es parla de relacions —tal com ja assenyalava Max Weber el 1922— no s'ha de pensar només en les que existeixen entre les coses concretes, sinó en les relacions conceptuals entre els problemes.

D'aquesta manera, es va intentant assolir que, en totes les seves branques, la nostra disciplina pugui estar present en els grans debats, i pugui prendre-hi partit d'una manera

responsable, i pugui esdevenir una ciència «aplicable» de debò. Per fer-ho cal tenir, doncs, una determinada quantitat de punts de vista sòlids (pressupòsits teòrics fonamentals) i cal que a continuació es fixi una certa manera científica de treballar (discussió i acceptació de les innovacions metodològiques), fets que permetran treballar seriosament i amb intensitat i sense defallences ni renúncies provocades pel pes dels hàbits adquirits.

No s'ha d'ignorar que aquesta manera de comportar-se ocasiona dificultats i sovint provoca recels entre els conreadors de la geografia. Però és l'única manera de fer que s'ha de seguir, malgrat tot, si el que es vol assolir volem que sigui aprofitable.

«El que m'interessava —deia Paul Claval el 1984 a *Un peu d'autocensure et quelques mauvais choix*— no era fer carrera, sinó admetre un cert nombre d'idees. I res no m'impedia de fer-les admetre. A la petita Facultat de províncies on exercia, si he pogut fer coses noves és perquè els que feien funcionar aquella estructura una mica corrompuda, aquells mandarins que havien fet investigacions però que ja no en feien més, tenien un cert respecte pels que tenien idees. He estat ajudat pels mandarins de la meua Universitat perquè publicava, perquè feia coses noves. Ells deien pestes de mi, però és més fàcil de convèncer algú que ja ha sortit una mica de la competència, que ja és una mica un àrbitre, que alguns dels que han de compartir amb un mateix els instruments de la recerca: si feu més que ells, esdevindran gelosos».

El nostre esforç i el nostre treball, amb totes les mancances que encara té i que hem de reconèixer, tendeix a aquesta finalitat. Creiem que ha d'ésser la nostra única manera d'actuar.

I ens complau poder afirmar que, potser per això mateix, aquest curs 1986/1987 hem eixamplat tant el cercle dels nostres interessos científics, com la intensitat del treball. Creiem, doncs, que ha estat gràcies a aquesta actitud que també podem dir que hem vist eixamplar el cercle de les col·laboracions rebudes, entre les quals cal assenyalar l'augment de l'ajuda de la Comissió Interdepartamental de Recerca i Innovació Tecnològica de la Generalitat de Catalunya, ajuda que des d'ací tornem a agrair perquè ens ha permès consolidar les nostres activitats.

Volem acabar aquestes pàgines amb la reconeixença de la col·laboració i l'ajut rebuts constantment dels socis, que creiem que, com sempre, ha estat el fonament principal de la continuïtat de l'actuació de la Societat Catalana de Geografia. Aquesta col·laboració s'ha manifestat de formes múltiples: amb l'aportació de nous socis, amb el lliurament d'articles i de notes per a la revista «Treballs...», amb iniciatives diverses i amb contribucions valuoses: hi hem trobat la fortalesa i el manteniment de la il·lusió. Creiem que podem fer nostres unes paraules de Claval de l'article abans citat:

«La geografia segurament es troba en una conjuntura difícil. Però la renovació ha estat força profunda durant la darrera generació, i això permet d'autoritzar l'esperança en una nova expansió».

Creiem, en fi, que parlar de la il·lusió i de l'esperança en el futur de la geografia és la forma més avinent d'encetar el primer dels números de la nostra revista «Treballs de la Societat Catalana de Geografia» que dedicarem a honorar la memòria de Josep Iglésies, l'home il·lusionat que va creure sempre en la nova expansió dels estudis geogràfics a Catalunya.

LL.C. i S.